

проблем бідності, голоду, перенаселення, екологічних проблем тощо із застосуванням нових інструментів аналізу й бачення проблем і засобів їх вирішення з врахуванням особливостей і проблем кожного конкретного регіону, країни [7, с. 289].

Література

1. Шпачук В. В. Сутність терміну «антикризове управління» [Електронний ресурс] / В. В. Шпачук // Науковий вісник Академії муніципального управління, серія «Управління». — №1. — 2011. — Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_upravl/2011_1/27.pdf
2. Колінець Л. Антикризове регулювання економіки в умовах світових економічних криз: орієнтація на реалізацію стратегії економічного розвитку / Леся Колінець // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту.— Тернопіль, 2010.— Вип. 5.
3. Безземельна Т. О. Оцінювання ефективності антикризової політики в Україні / Безземельна Т. О. // Держава та регіони. — 2011. — № 2.
4. Антикризисное управление [Текст] / под ред. Э. М. Короткова. — М.: ИНФРА-М, 2005.
5. Колінець Л. Антикризове регулювання економіки в умовах світових економічних криз: орієнтація на реалізацію стратегії економічного розвитку / Леся Колінець // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту.— Тернопіль, 2010.— Вип. 8.
6. Бабич А. О. Формирование концепции государственного антикризисного управления в Украине. [Электронный ресурс] — Режим доступа: <http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/debu/2009-1/index.html>
7. Колінець Л. Антикризове регулювання економіки в умовах світових економічних криз: орієнтація на реалізацію стратегії економічного розвитку / Леся Колінець // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту.— Тернопіль, 2010.— Вип. 9.

Федулова А. І.

д.е.н., професор,

ДУ «Інститут економіки і прогнозування НАН України»

УПРАВЛІННЯ РЕГІОНАЛЬНИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ

Сучасний підхід до управління інноваційними процесами полягає в тому, що інновації в системі економіки знань базуються не стільки на нових комбінаціях ресурсів і винаходах, як це було

в епоху індустріальної економіки, скільки на ефективному використанні потоку знань та інформації, отриманих у результаті прогресу науки й технологій.

Слід зазначити, що у той час як у країнах Європейського Союзу здійснювалася активна розробка методологічної основи інноваційної системи на регіональному й національному рівнях, були зроблені практичні кроки у бік створення інноваційних моделей розвитку в рамках окремих територій, а також проведена їхня апробація, в Україні одержували законодавче закріплення лише окремі аспекти інноваційної діяльності: визначення кола ключових понять, пов'язаних з інноваціями, а також повноважень державної й регіональної влади щодо підтримки інноваційної активності й т.і.

Серед факторів, що спричиняють соціально-економічні проблеми в системі національної економіки є невизначеність стратегічних пріоритетів регіонального розвитку, неготовність регіонів у повній мірі використовувати можливості геополітичного розміщення і поширення процесу транснаціоналізації на регіональному рівні. Зазначене викликає появу стратегічних і тактичних прорахунків політики регіонального розвитку України, й головне — гальмування процесу залучення техніко-виробничого та інтелектуального потенціалу, що й до цього часу властивий більшості регіонів, до забезпечення конкурентоспроможності країни та формування якісних факторів економічного зростання.

Існуюча в країнах політика бюджетного вирівнювання відсталих в адаптації до ринкових умов регіонів не приводить до очікуваних результатів. Для управління регіональним розвитком в Україні в цілому й до цього часу використовується обмежений набір інструментів, що зводиться в основному до бюджетних трансфертів і державних цільових програм.

Для того, щоб визначити масштаби і можливості для інноваційної політики в регіонах, повинні бути розглянуті одночасно три виміри неоднорідності регіонів: а) інституціональний контекст, який стосується простору для маневру регіональних суб'єктів господарювання, як це визначено національною структурою управління і ступенем передачі повноважень. (Наприклад, в деяких країнах, таких як Бельгія, Німеччина і Китай, суб-національна частка державних R&D і пов'язані з ними витрати можуть складати 50 % або вище); б) регіональна інноваційна система, яка визначає сильні і слабкі сторони кожного із регіонів для інновацій і характер місцевих та міжнародних відносин на мережевому рівні; в) стратегічний вибір, зроблений в

розрізі регіонів для підтримки переходу до інноваційної моделі розвитку. Поєднання цих трьох вимірів збільшує складність управління політикою на всіх рівнях державного управління, проте має життєво важливе значення для досягнення цілей її економічної політики.

Для України буде корисною концепція розвитку «розумної» інноваційної політики, що сьогодні набула поширення в Європі, особливо в регіональному розрізі. В умовах подолання кризових явищ, керівними принципами такої політики має бути наступне.

Запобігання негативної взаємодії між різними інструментами політики й зміцнення позитивного ефекту є принциповим питанням. Наприклад, цільові групи посередницьких структур, що відповідають за підвищення поінформованості про інновації можуть бути ідентифіковані з метою виявлення можливої невідповідності між їх місіями (стосується малих і середніх підприємств з низькою поглинаючою потужністю) та їх фактичної діяльності. При впровадженні нових інструментів політики для чіткого розуміння масштабів і наслідків існуючих інструментів може допомогти заохочення взаємодії і взаємодоповнюваність, а не дублювання впливу.

Необхідно знайти відповідний баланс між інструментами, що діють на різні аспекти регіональної інноваційної системи і залежать від широти розуміння системи. Розставити пріоритети ущільнення зв'язків у регіонах або відкрити їх для зовнішніх мереж є одним із важливих виборів. Як правило, ролі і місії центрів компетенцій, а також профіль фахівців, залучених до підтримки інноваційної діяльності в цих центрах, буде відрізнятися в залежності від обраного пріоритету. Наприклад, фундаментальні дослідження і безперервне навчання можуть бути обрані як два напрямки, і баланс між цими двома видами діяльності повинен бути прийнятий з урахуванням основних потреб регіону. При цьому, виявлення вузьких місць регіональної інноваційної системи є відправною точкою для визначення політики балансу.

Поліпшення оцінки ефективності регіональної політики буде значно полегшено, якщо всі політичні інструменти будуть оцінюватись належним чином. Сьогодні, на практиці, визначення місії суб'єктів інноваційної діяльності та їхніх програм часто не відповідають дійсності. Мало що відомо про фактичне використання і вплив інноваційних інструментів. Іншим поширеним недоліком є низька додана вартість деяких інструментів. Отже, без

ідентифікації сутності і ролі існуючих інструментів, не можна проектувати ефективну політику.

Політика повинна зосередитися на результатах. Дія політичних інструментів повинна розпочатися з визначення очікуваних результатів, а не від внутрішніх механізмів. Зокрема, правила та механізми фінансування вищої освіти необхідно враховувати при сприянні інноваціям для відповідних типів університетів; стимули для працевлаштування у фірмах повинні включити інноваційну необхідність; ринок праці та міграційна політика має сприяти залученню і утриманню талантів і т.і.

Отже, при управлінні регіональним інноваційним розвитком можуть успішно використовуватися традиційні інструменти: ті, які зазвичай розглядаються в якості важелів для підтримки інновацій; нові інструменти, що включають у себе нові форми підтримки інновацій, впроваджені нещодавно в деяких європейських регіонах, і які відповідають прагненню адаптувати нові види політики підтримки (наприклад, інноваційні ваучери, керовані користувачем інноваційні програми і т.і.); експериментальні інструменти, що пропонуються органами влади, як правило, при реалізації пілотних проектів стратегічного управління.

Механізми взаємодії науки, держави і бізнесу в рамках реалізації відповідних регіональних програм повинні передбачати три напрями дії: 1) проекти, які реалізуються у розрізі пріоритетних напрямів науково-технологічної сфери України з метою подальшої їх комерціалізації; 2) важливі інноваційні проекти регіонального значення; 3) проекти комерціалізації технологій з питань тематики, що пропонується бізнесом. Спільні дії на засадах технологічних платформ можуть бути відповіддю на виклики глобальної кризи через: 1) загальне бачення форм та методів використання ресурсів; 2) позитивну співпрацю на широкому діапазоні інноваційних полісів; 3) зменшення розриву у відставанні деяких галузей у сфері НДДКР; 4) мобілізацію суспільних і приватних фінансових ресурсів через відповідні угоди.

В умовах, коли основу конкурентоспроможності складають технології як втілені сучасні знання, вкрай актуальним постає завдання здійснення технологічного прогнозування, сучасна методологія якого дозволяє забезпечити взаємозв'язок економічної, зовнішньої, науково-технологічної та промислової політики, тобто досягти консенсусу між владою, бізнесом, наукою і суспільством у питаннях вибору стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку регіонів.